

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครูบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สำหรับการสอนวรรณคดีไทย

Active Learning For Thai Literature Teaching

กุลิสรา พรหมสิงห์ Gulisara Phromsing

นิสิตสาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

Student Program in Teaching Thai Buddhachinaraj Buddhist College

Giant881w@gmail.com

พระปลัดสถาพร ปุ่มเป้า Phrapaladsathaporn Poompao

อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

Lecturer Program in Teaching Thai Buddhachinaraj Buddhist College

Sathaporn@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยลดบทบาทผู้สอน เพิ่มบทบาทผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างสรรค์ผลงานด้วยตนเอง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) โดยมีประเด็นเนื้อหาประกอบด้วย 1) ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอถึงแนวทางการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย จำนวน 3 วิธี ได้แก่ 1) การใช้เทคนิค CIRC 2) การใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน และ 3) การใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนได้พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของวรรณคดีไทยต่อชีวิต และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทย

คำสำคัญ : รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, Active Learning, การออกแบบการสอนวรรณคดีไทย

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคัลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

Abstract

Active learning management or Active learning is learning management that responds to learners in the 21st century by reducing the role of the teacher. Add a learner role Emphasis is placed on allowing students to practice in order to create their own work. This article aims to present the knowledge of active learning management. The content points include: 1) The meaning of active learning management. 2) The importance of active learning management, 3) Active learning management formats, and 4) Learning management design. In this regard, the author has presented three methods for applying active learning in designing the teaching and learning of Thai literature: 1) using the CIRC technique 2) using the theory of user response. Read and 3) Using Bloom's concept of questioning as a guideline for teachers to develop students' learning. and realize the value The importance of Thai literature in life and have a good attitude towards studying Thai literature

Keywords: Active learning management model, Active Learning, Teaching design for Thai literature

บทนำ

ถ้าหากจะกล่าวถึงวรรณคดีไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของผู้เรียนมักจะนึกถึงความโบราณ ความยาก ความน่าเบื่อ และความเหลวไหล ด้วยเหตุนี้ วรรณคดีจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากสำหรับนักเรียนที่ซึ่งขาดประสบการณ์ และยังอยู่ในช่วงวัยที่ต้องรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา ประกอบกับเรื่องราวของวรรณคดีไทยไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิตและสังคมในยุคปัจจุบัน นักเรียนจึงไม่ชอบเรียนวรรณคดีไทยและเห็นว่าการเรียนวรรณคดีไทยนั้นไม่มีประโยชน์ ปัญหาอีกประการหนึ่งของการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยทั่วไปยังยึดติดอยู่กับวิธีการแบบเดิม คือ เน้นการจดจำเรื่องราวโดยปราศจากการคิดในขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยกำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นการศึกษาเพราะวรรณคดีนอกจากจะมี

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗ คุณค่าในด้านวรรณศิลป์แล้วยังสะท้อนสภาพวิถีชีวิตคนไทยในด้านสังคมได้อย่างเด่นชัด (Mosikarat, 2005: หน้า 521; Saengtaksin, 2016: หน้า 1)

จากปัญหาของการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่ส่งผลกระทบต่อผู้เรียน ดังนั้น ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้วรรณคดีไทยที่มีประสิทธิภาพ พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การคิด และการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การจัดการเรียนรู้ลักษณะนี้เป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากการเป็น “ผู้รับความรู้” มาเป็น “ผู้เรียนรู้” และเปลี่ยนบทบาทของผู้สอนจาก “ผู้ถ่ายทอดความรู้” มาเป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ด้วยการใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูด การอ่าน การเขียน และการอภิปรายนอกเหนือจากการฟัง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูง (Higher - Order Thinking) และสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) (Bonwell and Eison, 1991: หน้า 19; Prutthikul, 2012: หน้า5)

บทความนี้ มุ่งนำเสนอแนวทางที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) มาสร้างสรรค์เป็นเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดีไทยและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรายวิชาภาษาไทย ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตลอดจนสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย

ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้บนพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ Constructivism (Cooperstein and Koccevar-Weidinger, 2004) ซึ่งเชื่อว่าความรู้เดิมมีความสำคัญต่อการสร้างความรู้ใหม่ของผู้เรียน นักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศได้กล่าวถึงความหมายของคำว่า “Active Learning” เอาไว้ โดยนักการศึกษาของประเทศไทยใช้คำว่า “การเรียนรู้เชิงรุก” แทน “Active Learning” ซึ่งมีการนิยามความหมายดังต่อไปนี้

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓

Shenker, Goss & Bernstein (1996) ได้อธิบายถึงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการสร้างความรู้ใหม่ ๆ มาใช้ โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียว การที่ผู้ใดกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนกำลังทำอยู่

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560) อธิบายว่า Active Learning คือกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้ง ด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561: หน้า 170) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลายที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะฟัง อ่าน เขียน ตั้งคำถามจากข้อสงสัย มีการอภิปรายร่วมกันและลงมือปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญในฐานะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

จากแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ ผ่านการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) การได้ปฏิบัติงาน สร้างสรรค์ผลงาน และนำเสนอผลงานด้วยตนเอง เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน หรือการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนอย่างหนึ่งผ่านการปฏิบัติ หรือ การลงมือทำ ความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning มีดังนี้ (พลอยไพลิน นิลกรรณ์, 2562)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

1) Active Learning ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน การมีวิจาร์ณญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจาร์ณญาณในการคิด และตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น

2) Active Learning สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

3) Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย

4) Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียน และตัวครูเป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถ ที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสงหาวิธีการ กิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

ดังนั้น สรุปได้ว่า ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ทั้งระหว่างผู้เรียนด้วยกันและผู้เรียนกับครูสอน โดยผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การคิด และการเขียนในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง อีกทั้งยังมีความสำคัญต่อการสอนวรรณคดีไทยเพราะผู้เรียนจะได้ฝึกพัฒนาทักษะการสื่อสาร และทักษะการคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการเทคนิค และกลวิธีที่หลากหลายมาออกแบบเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต เป็นการจัดการเรียนรู้

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา ครุบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ในที่นี้ ผู้เขียนได้เสนอรูปแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรม เหมาะกับรายวิชาที่เน้นปฏิบัติ หรือเน้นการฝึกทักษะ สามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้ทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล หลักการสอนคือ ผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จำเป็นต่อการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด อภิปราย สิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ ตัวอย่างเทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ เทคนิคการสอนแบบสาธิต และเทคนิคการสอนแบบเน้นการฝึกปฏิบัติ มีขั้นตอนดังนี้ (แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้, 2562 หน้า 7)

รูปภาพที่ 1 Experiential Learning

แหล่งที่มา <https://www.catlin.edu/about/strategic-initiatives/experiential-learning>

1.1) เทคนิคการสอนแบบการสาธิต ผู้สอนวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งสัดส่วนเวลาสำหรับการบรรยายเนื้อหาและการสาธิต พร้อมกับคัดเลือกวิธีการที่จะลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ โดยถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มจะต้องมีการวางโครงสร้างการทำงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่และมีการสลับ หมุนเวียนกันทุกครั้ง จากนั้นดำเนินการบรรยายเนื้อหาและสาธิต โดยขณะสาธิตจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม ผู้สอนแนะนำเทคนิคปลีกย่อย จากนั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยการสังเกตพร้อมกับ ให้คำแนะนำในจุดที่บกพร่องเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอน และผู้เรียน ร่วมกันอภิปราย สรุปผลสิ่งที่ได้เรียนรู้จาก

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗ การลงมือปฏิบัติ (แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้, 2562 หน้า 9)

1.2) เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ ผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะซ้ำ ๆ อาจเป็นในลักษณะใช้ โปรแกรมช่วยสอน สำหรับการฝึก โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน (แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้, 2562 หน้า 9)

2) การสอนแบบโครงงาน (Project Based Learning) โดยการสอนแบบโครงงานสามารถจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ได้ ให้พิจารณาจากความยาก – ง่าย และความเหมาะสมขอโจทย์งาน และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนางานวางแผนและกำหนดเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ แล้วให้ผู้เรียนวางแผนดำเนินการศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา จากนั้นให้นักศึกษานำเสนอแนวคิด การออกแบบชิ้นงานพร้อมให้เหตุผลประกอบจากการค้นคว้า ให้ผู้สอนพิจารณา ร่วมกับการอภิปรายในชั้นเรียน จากนั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงาน และส่งความคืบหน้าตามกำหนด การประเมินผลจะประเมินตามสภาพจริง โดยมีเกณฑ์การประเมินกำหนดไว้ล่วงหน้าและแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนลงมือทำโครงการ และมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประเมินผล (แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ 2562 หน้า 17)

รูปภาพที่ 2 คุณลักษณะสำคัญของ PBL

แหล่งที่มา http://apr.nsruc.ac.th/KM/myfile/20171212152841_file-km-nsru%202016v1.pdf

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

3) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เกิดจากเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการศึกษาปัญหาที่สมมุติขึ้นจากความจริงแล้ว ผู้สอนกับผู้เรียน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหา หลักของการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานคือการเลือกปัญหาที่ สอดคล้องกับเนื้อหาการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม วิเคราะห์ วางแผน กำหนดวิธีแก้ปัญหาด้วย ตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนขณะลงมือแก้ปัญหาสุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ปัญหาผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา (แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้, 2562 หน้า 11)

รูปภาพที่ 3 คุณลักษณะสำคัญของ PBL

แหล่งที่มา http://apr.nsr.u.ac.th/KM/myfile/20171212152841_file-km-nsru%202016v1.pdf

การออกแบบการจัดการเรียนรู้

การออกแบบเป็นการถ่ายทอดรูปแบบความคิด ออกมาเป็นผลงานที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับ หรือสัมผัสได้ การออกแบบต้องใช้ทั้งศาสตร์แห่งความคิดและศิลป์ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หรือปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมให้ดีขึ้น ในที่นี้ ผู้เขียนมุ่งนำเสนอการนำวิธีการสอนและเทคนิคการสอน เป็นฐานหลักในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เขียนได้ศึกษาความหมายของวิธีการสอน และเทคนิคการสอน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2557) ได้อธิบายว่า วิธีการสอน หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ อันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ ของวิธีนั้น ๆ ส่วนเทคนิคการสอน หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ส่งเสริมกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน หรือการกระทำต่าง ๆ ในการสอนให้มีคุณภาพ และ

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของ โลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗
ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนั้น วิธีการสอนและเทคนิคการสอนผู้สอนจึงต้องมีความรู้คู่กันเพื่อให้การออกแบบ
การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การออกแบบการเรียนรู้ เป็นกระบวนการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์
องค์ประกอบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้
ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบ
การจัดการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยมีหลักการ
ออกแบบการเรียนรู้ ดังนี้ (ประทีป ปันวงศ์, 2555: ออนไลน์)

1) การออกแบบและพัฒนาการเรียนรู้ นั้น เพื่อใคร ใครเป็นผู้เรียนหรือใครเป็น
กลุ่มเป้าหมาย ผู้ออกแบบควรมีความเข้าใจ และรู้จักกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย

2) ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถอะไร ผู้สอนต้อง
กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน

3) ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ ได้ดีที่สุ่สุดอย่างไร ควรใช้วิธีการและกิจกรรม
การเรียนรู้ อะไร ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีปัจจัยสิ่งใดที่ต้องคำนึงถึงบ้าง

4) เมื่อผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนจะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดกา
เรียนรู้ขึ้น และประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ และจะใช้วิธีการใดในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

การออกแบบการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนเป็นใครมีลักษณะพื้นฐาน
อย่างไร จะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนครั้งนั้นอย่างไร จะใช้วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้
และวิธีการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้างจึงจะสามารถทำให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย คือภายหลัง
เรียนรู้แล้ว ผู้เรียนเข้าใจจดจำนำไปใช้ทำได้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาในกา
ออกแบบการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวผู้เรียน จุดมุ่งหมาย วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ และการ
ประเมินผล

จากการศึกษาความหมาย และการออกแบบการเรียนรู้ข้างต้น จึงสรุปได้ว่า “วิธีการสอน
เป็นขั้นตอนการสอนที่ทำให้ผู้เรียน บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วน “เทคนิคการสอน” เป็นวิธีการเสริมที่จะช่ว
ให้วิธีการสอนเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น “กลยุทธ์การสอน” เป็นวิธีการสอนที่ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ไ
การสอน มาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพ วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพจะต้องเป็นกา
สอนที่มีขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

แนวทางการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย

แนวทางการเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดร่วมกับการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านการออกแบบกิจกรรมของผู้สอน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดีไทย ได้ลงมือปฏิบัติจริง ตลอดจนสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายและเสริมทักษะการคิดซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน

สำหรับการจัดการเรียนรู้ ที่ผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวรรณคดี ฝึกทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดขั้นสูง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ในบทความนี้ผู้เขียนได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ และตัวอย่างงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนวรรณคดีไทย เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการจัดการเรียนวรรณคดีไทย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิค CIRC

เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลุ่ม เน้นการทำกิจกรรมที่หลากหลาย ฝึกกระบวนการอ่านวรรณคดีพื้นฐาน ฝึกจับใจความสำคัญ ตลอดจนผู้เรียนมีกาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดี โดยมีตัวอย่างงานวิจัย และองค์ความเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

มะลิวัลย์ พรนิคม (2559) ได้นำเทคนิค CIRC มาใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรม การเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทยในงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 81.58/80.04 2) ความสามารถในการอ่านวรรณคดีไทยหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIRC สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความสามารถในการเขียนจากการคิดวิเคราะห์ วิวิจารณ์และประเมินค่าวรรณคดีหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทยโดยใช้เทคนิค CIRC มีค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.68 อยู่ในระดับดีเยี่ยม

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗
การเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2555 หน้า 192)

ขั้นตอนที่ 1 (นำเสนอบทเรียนต่อชั้นเรียน) กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนโดยการแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนให้นักเรียนทราบและทบทวนเนื้อหาการเรียนไปแล้ว หรือคำศัพท์เก่าแนะนำเนื้อหาการเรียนไปแล้วหรือคำศัพท์เก่า แนะนำเนื้อหาการเรียนหรือคำศัพท์ใหม่ ตลอดจนอธิบายถึงวิธีการเรียน เกณฑ์ที่ทุกคนต้องทำได้ รวมถึงการทำแบบทดสอบเมื่อจบบทเรียนแต่ละบท

ขั้นตอนที่ 2 (ปฏิบัติกิจกรรมการอ่านในกลุ่ม) ขั้นนี้ประกอบด้วย 2 กิจกรรมย่อย ดังนี้

1) กิจกรรมพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนปฏิบัติตาม ประกอบด้วย กิจกรรมฝึกอ่าน การอ่านออกเสียง การให้ความหมายของคำ การสะกดคำ และกิจกรรมการสรุปเรื่อง

2) กิจกรรมการสอนอ่านจับใจความสำคัญ เมื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปได้ระยะหนึ่ง ครูจะจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความกับนักเรียนโดยตรง ขั้นตอนคือครูเสนอเรื่องที่จะให้อ่าน ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรมรายบุคคล การตรวจสอบจำเพื่อฝึกปฏิบัติเพิ่มเติม และประเมินผล

ขั้นตอนที่ 3 (ประเมินผล) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้ง จะทำการวัดผลโดยใช้การซักถาม สนทนา การอ่านออกเสียง การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง

2) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน

เป็นการจัดการเรียนรู้วรรณคดีที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเรียน ผู้เรียนเรียนรู้โดยการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของตนเอง โดยมีตัวอย่างงานวิจัย และองค์ความรู้ขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้

จุฬาลักษณ์ คชาชัย (2557) ได้นำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านมาใช้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียน ($\bar{X}$ =31.92, S.D.=5.48 สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =25.34, S.D.=4.82) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน มีหลักการและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้ (พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช, 2547 หน้า 178)

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗

1) หลักการสร้างความรู้ความเข้าใจจากประสบการณ์ ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในการอ่านวรรณคดีจากประสบการณ์เดิมของตน ในการเรียนการสอนวรรณคดี รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนอง ของผู้อื่นนี้เน้นการจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนนำประสบการณ์เดิมของตนมาเชื่อมโยงกับวรรณคดี

2) หลักการสร้างความรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการเข้าใจวรรณคดีแตกต่างกันตามประสบการณ์เดิม ของแต่ละคนรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อื่นนี้เน้นการให้เสรีภาพ แก่ผู้เรียนในการแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นและการยอมรับการแสดงการตอบสนองต่อวรรณคดีของผู้เรียนโดยปราศจากอคติ

3) หลักการด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยแลกเปลี่ยนความรู้สึกความคิดเห็นของตนเองกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดไตร่ตรองและกาตอบสนองต่อวรรณคดีรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อื่นนี้เน้นการจัดสภาพการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในชั้นเรียน

4) หลักการด้านการทบทวนและการคิดไตร่ตรอง ผู้เรียนแต่ละคนควรมีโอกาสทบทวนและคิดไตร่ตรองประสบการณ์จากการอ่านวรรณคดีและข้อมูลป้อนกลับ โดยการเขียนบันทึกการเรียนรู้ แล้วจับคู่แลกเปลี่ยนกันอ่าน รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อื่นนี้ เน้นการให้ข้อมูลป้อนกลับ ในบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการอ่านวรรณคดี และให้ผู้เรียนเห็นมุมมอง ในการตอบสนองต่อวรรณคดีที่หลากหลายมากขึ้น

3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

การจัดการเรียนรู้วรรณคดี โดยใช้การตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม เป็นการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยฝึกกระบวนการคิด เริ่มจากการเรียนรู้ขั้นความรู้ความจำ จนไปถึงขั้นประเมินค่าสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้วรรณคดีโดยใช้การตั้งคำถามของบลูมมีตัวอย่างงานวิจัย และขั้นตอน ดังนี้

ภารตี โพธิ์ราม (2560) ได้นำการตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูมมาใช้ในการคิดวิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทย ในงานวิจัย เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคคำถามตามแนวคิดของบลูม ในการวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยงานวิจัยนี้สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓
ตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม ในการส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์วิเคราะห์ภาพพจน์ในวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การตั้งคำถามตามแนวคิดของบลูม (Bloom) ทิศนา แหม่มณี (2557, หน้า 400 - 407) ได้กล่าวว่า บลูม ได้จัดจุดมุ่งหมายทางการศึกษาไว้ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ซึ่งในด้านพุทธิพิสัยได้จัดระดับจุดมุ่งหมายตามระดับความรู้จากต่ำไปสูงไว้ 6 ระดับ ดังนี้

1) การเรียนรู้ในระดับความรู้ ความจำ (Knowledge) การเรียนรู้ในระดับนี้เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่า สิ่งที่ได้เรียนรู้มีสาระอะไรบ้าง ซึ่งการที่ตอบได้นั้น ได้มาจากการจดจำเป็นสำคัญ ดังนั้น คำถามที่ใช้ในการทดสอบการเรียนรู้ในระดับนี้มักเป็นคำถาม ที่ถามถึงข้อมูลสาระรายละเอียดของสิ่งที่เรียนรู้และให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าตนมีความรู้ความจำ ในเรื่องนั้น พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำ ได้แก่ บอก เล่า ชี้ ระบุ จำแนก ท่องรบบรรวบรวม จัดลำดับให้ความหมาย ให้คำนิยาม เลือกเนื้อหา ได้แก่ ศัพท์หมวดหมู่ รายละเอียดบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ เวลา วิธีการ กระบวนการ ความสัมพันธ์ สาเหตุ ทฤษฎี องค์ประกอบกฎเกณฑ์ ระบบระเบียบแบบแผน โครงสร้าง สัญลักษณ์ คุณลักษณะ

2) การเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ (Comprehension) การเรียนรู้ในระดับนี้หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจความหมาย ความสัมพันธ์และโครงสร้างของสิ่งที่เรียน และสามารถอธิบายสิ่ง ที่เรียนรู้นั้นได้ด้วยคำพูดตนเอง ผู้เรียนที่เข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลังจากได้ความรู้ในเรื่องนั้นมาแล้ว จะสามารถแสดงออกไหลายทาง เช่น สามารถตีความได้ แปลความได้ เปรียบเทียบได้ บอกความแตกต่าง ได้ คำถามลักษณะนี้มักเป็นคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ ได้แก่ อธิบาย(โดยใช้คำพูด) เปรียบเทียบ แปลความหมาย ตีความหมายสรุป ย่อ บอกใจความสำคัญ ขยายความลงความเห็น แสดงความคิดเห็น คาดการณ์ คาดคะเนทำนาย กะประมาณ เนื้อหาหรือสิ่งที่ถาม ได้แก่ ศัพท์ ความหมาย คำนิยาม สิ่งที่เป็นนามธรรม ผลที่จะเกิดขึ้น ผลกระทบ วิธีการกระบวนการ ทฤษฎี หลักการ แบบแผน โครงสร้าง ความสัมพันธ์เหตุการณ์สถานการณ์

3) การเรียนรู้ในระดับการนำไปใช้ (Application) การเรียนในระดับนี้ หมายถึงการเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถนำข้อมูล ความรู้ความเข้าใจที่ได้เรียนมาไปใช้ในการหาคำตอบและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้น คำถามในระดับนี้จึงมักประกอบด้วยสถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องดึงความรู้ ความเข้าใจ มาใช้ในการตอบ โดยพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับการนำความรู้ไปใช้

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของ โลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓ ได้แก่ ประยุกต์ ปรับปรุงแก้ปัญหา เลือก จัด ทำ ปฏิบัติ แสดง สาธิต ผลิตเนื้อหา สิ่งที่ถามถึงกฏ หลักการ ทฤษฎี ปรากฏการณ์ สิ่งที่เป็นนามธรรม วิธีการ กระบวนการ ปัญหา ข้อสรุป ข้อเท็จจริง

4) การเรียนรู้ในระดับการวิเคราะห์ (Analysis) การเรียนรู้ในระดับนี้ หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้ความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณและการคิดที่ลึกซึ้ง เนื่องจากไม่สามารถ หาคำตอบได้จากข้อมูลที่มีอยู่โดยตรง ผู้เรียนต้องใช้ความคิดหาคำตอบจากการแยกแยะข้อมูล และความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แยกนั้น หรืออีกนัยหนึ่งคือการเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนสามารถจับได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ เหตุผล หรือจุดใจที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งการวิเคราะห์โดยทั่วไปมี ลักษณะ คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่เพื่อให้ได้ข้อสรุป และหลักการที่สามารถนำไปใช้ ในสถานการณ์อื่น ๆ

2) การวิเคราะห์ข้อสรุป ข้ออ้างอิง หรือหลักการต่าง ๆ เพื่อหาหลักฐานที่สามารถสนับสนุนหรือปฏิบัติข้อความนั้น พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงการเรียนรู้ในระดับวิเคราะห์ ได้แก่ จำแนก แยกแยะหาเหตุและผล หาความสัมพันธ์ หาข้อสรุป หาหลักการ หาข้ออ้างอิง หาหลักฐานตรวจสอบ จัดกลุ่มระบุ ชี้ เนื้อหาสิ่งที่ถามถึง ข้อมูล ข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ เหตุผลองค์ประกอบ ความคิดเห็น สมมติฐาน ข้อยุติ ความมุ่งหมาย รูปแบบ ระบบ โครงสร้าง วิธีการกระบวนการ

5) การเรียนรู้ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) การเรียนรู้ในระดับนี้ หมายถึง การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับที่ผู้เรียนสามารถคิดสิ่งประดิษฐ์สิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์ความคิด หรือภาษาทำนายสถานการณ์ในอนาคตได้ คิดวิธีการแก้ปัญหาได้ (แต่แตกต่างจากการแก้ปัญหา ในขั้นนี้อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ) พฤติกรรมที่สามารถบ่งชี้การเรียนรู้ในระดับนี้ได้แก่การเขียนบรรยาย อธิบาย เล่า บอก เรียบเรียง สร้าง จัด ประดิษฐ์ แต่ง ดัดแปลง ปรับ แก้ไข ทำใหม่ออกแบบ ปฏิบัติ คิดริเริ่ม ตั้งสมมติฐาน ตั้งจุดมุ่งหมาย ทำนาย แจกแจงรายละเอียด จัดหมวดหมู่สถานการณ์ วิธีแก้ปัญหา เนื้อหา สิ่งที่ถามถึงได้แก่ ความคิด การศึกษาค้นคว้า แผนงาน สมมติฐานจุดมุ่งหมาย ทฤษฎี หลักการ โครงสร้าง รูปแบบ แบบแผน ส่วนประกอบ ความสัมพันธ์ แผนภาพแผนภูมิ ผังกราฟิก

6) การเรียนรู้ระดับการประเมินค่า (Evaluation) การเรียนรู้ในระดับนี้ หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนต้องใช้การตัดสินใจคุณค่าซึ่งก็มีความหมายว่า ผู้เรียนจะต้องสามารถตั้งเกณฑ์ ในการประเมินหรือตัดสินคุณค่าต่าง ๆ ได้ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นได้ พฤติกรรมที่บ่งชี้ ได้แก่

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓
วิพากษ์วิจารณ์ตัดสิน ประเมินค่า ตีค่า สรุป เปรียบเทียบ จัดอันดับ กำหนดเกณฑ์กำหนดมาตรฐานตัดสินใจ แสดงความคิดเห็น ให้เหตุผล บอกหลักฐาน เนื้อหาสิ่งที่ถามถึง ได้แก่ข้อมูล ข้อเท็จจริง การกระทำ ความคิดเห็น ความถูกต้อง ความแม่นยำ มาตรฐาน เกณฑ์ หลักการทฤษฎี คุณภาพ ประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่น ความคลาดเคลื่อน อคติ วิธีการ ประโยชน์ ค่านิยม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทั้ง 3 แนวทางที่ผู้เขียนได้ยกมานั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ขั้นสูง ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟังอย่างเดียว ผู้เรียนต้อง อ่าน เขียน ตั้งคำถาม และอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ต่อไป

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นบทบาท และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน โดยการนำเอาวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครูสอน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะ และเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคต และถือเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความสำคัญช่วยให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันและตอบสนองต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

แนวทางในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยทั้ง 3 แนวทางที่ได้ยกมานั้นเป็นกระบวนการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนการสอน การใช้สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ เป็นเข็มทิศนำทางให้ครูผู้สอนบรรลุจุดมุ่งหมาย เพราะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครูผู้สอนควรเลือกใช้แนวทางให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของตัวชี้วัด และสามารถประยุกต์เทคนิคให้เหมาะสมกับห้องเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การคิด และการเขียนในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ครูผู้สอนควร

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของ โลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗ ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนวรรณคดีไทยและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรายวิชา ภาษาไทย ตลอดจนสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เสริมทักษะการคิดอันเป็น ทักษะสำคัญที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวันต่อไป

References

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ. ทิศนา ขมมณี. (2557). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ ประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อ พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพื่อ เวลา*. กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตเปอร์เซชั่น.
- จุฬาลักษณ์ คชชัย. *การศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช. (2547). *การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของ ผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและ การคิดไตร่ตรองของนิสิตปริญญาบัณฑิต*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลอยไพลิน นิลกรณ์. (2562). *ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก*. ลำปาง: โครงการการนิเทศกา จัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงกลุ่มนิเทศ ติดตาม และ ประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำปาง.
- ไพศาล บรรจุสุวรรณ. (2561, มกราคม-มิถุนายน). *ความหมายรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิ รุก Active Learning*. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8(1), 171 172.

รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ (Proceedings) ครั้งที่ ๑๐ เรื่อง “เอกบุรุษล้านนา คุรบาบุคคลสำคัญของโลก” “Ekkaburut Lanna The Great Kruba; One of the World's” Great Personalities” วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗
ประทีป ปั่นวงศ์. การออกแบบการเรียนรู้. [ออนไลน์]. 2555, แหล่งที่มา
<https://www.gotoknow.org/posts/200946> [02 กุมภาพันธ์ 2567]

ภาวดี โพธิ์ราม. (2560). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคตั้งคำถามตามแนวคิดบลูมในการส่งเสริมทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์โวหารภาพพจน์ในวรรณคดีไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

มะลิวัลย์ พรนิคม. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านวรรณคดีไทย โดยใช้เทคนิค CIR สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ความหมาย Active Learning. โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ.

Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creative Excitement in the Classroom*. Washington, D.C.: The George Washington University.

Mosikarat, D. (2005). *Teaching Literature in Junior High School. in Course Material Teaching Thai*, 507-557. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University press. (in Thai)

Prutthikul, S. (2012). “Quality of Students Derived Form Active Learning Process.” in JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION BURAPHA UNIVERSITY, 6 (2): 1-13 (in Thai)

Saengtaksin, Y. (2016). *Single Mother in Thai Literature*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission. (in Thai)

Shenker, J. I.; Goss, S. A; & Bernstein, D.A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved September 22, 2011, from <http://s.psych.uiuc.edu/~jskenker/active.html>.